

Děs a bída UP počtvrté – (Ne)evaluace výuky a co s tím?

V předešlých příspěvcích (ŽUP 16/č. 15, 9. 2., 17/č. 3, 5. 10. str. 8; 17/č. 4, 12. 10., str. 8) jsem se věnoval průměrně nevalné úrovni našich studentů. Zde bych rád obrátil pozornost na jednu z příčin této situace – nefungující kontrolu kvality výuky. Ta by měla probíhat na dvou úrovních.

Hodnocení obsahu i formy přednášek odbornými inspekci

Inspekce by měly v první řadě ověřit, zda je přednášející odborně na výši a ví, o čem mluví. Z přednášek, které jsem shlédl v Brně, Praze a Olomouci, vím, že nemalá část našich pedagogů neví, o čem mluví. Následky bývají katastrofální – jako bývalý student si dobře pamatují, kolik námahy stojí snaha vypudit z mozkových závitů dávno neplatné „poznatky“, které nás někdo naučil, a přemazat je těmi aktuálními.

Podobně strašnou zkušenost mám ze své pedagogické praxe: stěží zapomenou na debatu, v níž jsem se snažil své studenty zoogeografie přesvědčit, že ledových dob opravdu nebylo čtvero (to bylo ročních období, víme?), ale nejméně 20–30. Nevím, který politováníhodný „pedagog“ je to „naučil“, každopádně mu nedošlo, že – řečeno volně s Horácem Badmanem z Limonádového Joa – „poznání se žene vpřed jak splašená herka a studenty již pranic nezajímá zápletka učenice předešlého dějství“. Pošvat na znalce dob ledových tlupu pedagogických inspektorů vidím jako rozumný způsob nápravy.

Ve fungujících oborech jsou mnohé (ale samozřejmě ne všechny!) informace staré 5 let stejně bezcenné jako ty z doby před 50 či 500 lety. Univerzitní pedagog, který nesleduje aktuální trendy, pak nevyhnutelně učí nesmysly a může být bez následků pro (ne)kvalitu výuky nahrazen učitelem středoškolským. Proč by měla univerzita zaměstnávat učitele středoškolského kalibru?

Jestli vás někdo bude přesvědčovat, že takové „kontroly kvality výuky“ probíhaly/jí, tak vás nejspíš tahá za nos. Za deset let, kdy na PŘF UP vedu cvičení a přednášky, nikdy nikoho nezajímalo, co a jak učím. Ačkoli bych ocenil rady, jak učit, bylo jedinou reakcí na moji pedagogickou práci několik anonymních udání, že „neučím“, rozuměj: dovolil jsem si vybrat dovolenou během semestru a/nebo jsem byl na pracovní cestě navržené a financované vedením PŘF UP a odučil jsem cvičení/přednášky blokově. Středoškolská (či středoškolská?) představa, že rozvrh výuky je svatý a na prvním místě, podává reprezentativní představu o tom, co na UP někteří lidé považují za zvyšování kvality.

Správným problémem je, že neexistuje zpětná vazba mezi činností examinátora u zkoušek (především státních) a jeho hodnocením. K čemu jsou státní zkoušky, když u nich nejmenovaný kolega prohlásí „bylo to strašné, vůbec nic mi neřekla... dal jsem jí za tři“?! Takovým přístupem „pedagogové“ tohoto typu škodí jednak studentům (kteří přece vědí, že si se státnicemi velkou hlavu dělat nemusejí, když projdou i ti s mentální kapacitou dutohlávky sobí), jednak naší univerzitě a její pověsti (viz příspěvek M. Jurečky, ŽUP 16, č. 14, 26. 1. 2007, s. 9). Stejně špatnou práci odvádějí ti, kteří vypisují studentům nikoli tři termíny v jednom semestru, jak předepisuje studijní řád, ale termín šestý, sedmý atd., až se i ten největší nedovítka trefo do té „správné“ otázky.

Ptám se, jakým způsobem lze takový problém plošně řešit? Jakým způsobem penalizovat „učitele-škůdce“ nedbající na prestiž UP ani na kolegy, kteří pak musí v pátém ročníku zápasit se studenty, kteří měli odejít už v ročníku prvním? Rád bych si na stránkách ŽUP přečetl nevyhýbavou odpověď od některého z našich „odpovědných činitelů“.

Studentské hodnocení formy přednášek

Typický student sotva může hodnotit odbornou fundovanost pedagoga – kdyby mohl, co by se měl nového na škole naučit? Naopak může hodnotit formální stránku výuky. Problém s tím spojený zmiňuje náš současný

student (který si z pochopitelných důvodů nepřeje být jmenován): „...názory, které jsem slyšel, že... je dobrý učitel, protože on o tom tak pěkně povídá. Poslouchalo se to pěkně, pravda. Ale trochu mi to připomínalo má léta strávená na střední škole... Myslím, že studenti nemají tendenci hodnotit výuku, ale spíše jak lehce jim to projde u zkoušky...“ Snad by pomohlo, kdyby studenti ve STAGovém hodnocení měli odpovědět i na otázku, nakolik se probíraná látka překrývá s látkou středoškolskou. Je zřejmé, že univerzitní pedagog, který ke středoškolské úrovni nepřidává látku navíc, vlastně nic neučí. Vedoucí kateder by snad díky hodnocení výuky mohli takové problematické osoby rozpoznat a přimět je k nápravě. Nebo vyměnit.

Formálně sebelepší přednášející je však k ničemu, když studentům servíruje minulé pravdy. Především však takové učitele staví do nezasloužené dobové světla. Brilantní řečník předávající neplatné informace není jen „k ničemu“, on/a aktivně škodí: obírá studenty o čas, který by mohli využít účelněji (třeba samostudiem). Navíc, jak známo, lákavě podaný obsah spolkneme i s navijákem, ať už je onen obsah jakýkoli. Vymazat z paměti takto dodané bludy je pak často dost náročné. Sám dám přednost přednášejícímu, který sice není bůhvíjakým řečníkem, ale ví, o čem mluví, před řečníky zdatným nedoukem.

Co nám poradí 3% studentů?

Hodnocení výuky ve STAGu probíhá, ale jakou zpětnou vazbu směřující k vylepšení přednášek (což je jediný smysl hodnocení výuky) získá vyučující, když z 19 889 studentů UP v zimním semestru 2006/2007 (ŽUP 16, č. 22, 30. 3. 2007, s. 4) hodnotilo „celých“ 579 (za údaj děkuji členovi AS PŘF UP T. Vynikalovi)? K čemu je hodnocení, když nevíme, co si myslí přes 95% studentů?

Na to, že dobrovolný elektronický systém hodnocení výuky nemůže fungovat, jsme s kolegy upozorňovali na několika sezeních s vedením naší fakulty i univerzity už v roce 2003 (viz také Žurnál UP 13, č. 13, 16. ledna 2004, s. 4). Bohužel jsme se nemýlili – evaluace ve STAGu je jasný „propadák“ (Žurnál UP 18, č. 14, 25. února 2005, s. 6).

Evaluace by tedy měla prodělat nějakou evoluci. Současná neochota vedení PŘF UP (projevená v několika debatách na toto téma) alespoň zkusit jiný způsob hodnocení vrhá jistě pochybnosti na proklamovanou snahu zkvalitnit naši fakultu. Myslím, že jakoukoli změnou systému hodnocení nemáme co ztratit – jiný typ hodnocení stěží dopadne hůře než ten, který zatím „máme“; záporné procento studentů se totiž hodnocení výuky zúčastní sotva. Asi nebude náhoda, že na každé z cca 20 zahraničních univerzit, na něž jsem se obrátil s dotazem na hodnocení výuky, se hodnotí papírově (jak? Viz výše citovaný ŽUP ze 16. 1. 2004). Papírové hodnocení má sice nevýhodu (je dražší a personálně náročnější než elektronické), ale má i drobnou výhodu: na rozdíl od elektronického funguje (tj. odpoví ne 3% respondentů, ale většina). Pak jsou ovšem dva přístupy: buď nám jde o zlepšení kvality výuky (pak ale, světe div se, musíme do takové činnosti investovat), nebo chceme ušetřit, kde se dá – pak ovšem zůstaříme u hodnocení elektronického. Hlavně že máme moderní technologii, co na tom, že nefunguje.

Kvalitu studentů snižuje systém financování vysokých škol

Je smutné, že na klíčový postřeh V. Dvořáka (ŽUP 16, č. 16, 16. 2. 2007, s. 8) nepřišla žádná reakce. V Dvořák vyhmátl jádro pudla, když uvedl: „Dalším faktorem, který přispívá k nedobré kvalitě VŠ studentů, je samotný systém financování vysokých škol. Stále platí, že čím více projde univerzitou studentů, tím více ta dostane peněz. Nezáleží na tom, zda absolvent je špičkový odborník, nebo analfabet.“

Ve společnosti, která má všech pět pohromadě, bývá zvykem nevyhovující podmínky a pravidla hry upravovat. Zajímalo by mne, proč nikde neslyším hlasy „současný systém financování je nevyhovující, žádáme naše zákonodárce o změnu školského zákona, a to konkrétně následujícím způsobem...“ Očekávám, že „...“ doplní vedení (PŘF) UP a ukáže tak, že často proklamované zvyšování kvality není jen populistické prázdné heslo.

Doc. T. Grim, Katedra zoologie a Omitologická laboratoř PŘF UP

...A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

1.–31. ŘÍJNA

Výstava absolventek KVV PdF UP. UC UP, Galerie Podkrovi.

5. ŘÍJNA–30. LISTOPADU

Desítka. Výstava plakátů studentů KVV PdF UP. UC UP, chodba u Fotoateliéru.

20. ŘÍJNA

Diabetes a oko. Konference. PF UP.

22. ŘÍJNA

Musica da camera. Koncert komorního pěveckého sboru. M. Mysliveček – kytara. Kaple Božího Těla, 19 hod.

M. Urban: Trochu lásky. Divadlo Tramtarie, 19.30 hod.

Partnerství pro rozvoj Olomouckého kraje. Konference. RCO, 9–14 hod.

22.–26. ŘÍJNA

Festival studentských aktivit.

23. ŘÍJNA

Prof. J. Rachůnek, DrSc. (PřF UP): Quantifiers in the non-commutative Łukasiewicz logic. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin. PřF UP (Tomkova 40), posluchárna č. 301, 13 hod.

Hovory v mlčení aneb Dialog o lásce, demokracii a humanitě. Kaple Božího Těla, 15 hod.

Le voci della libertà (Hlasy svobody). Divadelní hra. UC UP, Divadelní sál, 18 hod.

J. Kovář: STARDREK – MORPH/FEM (německo-český kabaret s titulky). Divadlo Tramtarie, 19.30 hod.

Schengenský prostor a ČR. Beseda. FF UP, Katedra politikologie a evropských studií (Křížkovského 12), místnosti č. 224, 11.30 hod.

24. ŘÍJNA

Přednáškový večer Spolku lékařů v Olomouci. Dětská klinika FN a LF UP, TÚ, 16 hod.

Dávno, dávno již tomu... na motivy Františka Pavlička. Představení. UC UP, Divadelní sál, 19 hod.

V. Kracík, J. Šmírk, M. Hekela: Historiky z podsvětí 2: Na východ od západu. Divadlo Tramtarie, 19.30 hod.

Dirigent. (A. Wajda). UC UP, Filmový sál, 20 hod.

25. ŘÍJNA

L. Andrejev: Fixní idea. Divadlo Tramtarie, 19.30 hod.

-red-